

Ny plats för loppis och musik. Vaksala torg i förändring

KATARINA EK-NILSSON & BIRGITTA MEURLING

Är området kring Vaksala torg samma plats i dag som för några år sedan? Eller har området genomgått en så radikal förvandling att man kan tala om en helt "ny" plats? Rent konkret kan man konstatera att mycket har skett på och omkring Vaksala torg under de senaste åren. Hus har rivits, nya har uppförts, affärer och restauranger har öppnat. Gatulivet blomstrar och det har blivit populärt och "inne" att bo här. Den forna arbetarstadsdelen har med en bebyggelsehistorisk term gentrifierats, vilket innebär en statushöjning av ett område genom nybyggnationer och inflyttning av välsituerade människor. En bidragande orsak till denna utveckling i området kring Vaksala torg är sannolikt uppförandet av vad som i folkmun kallas Musikens hus.¹ Förutom restauranger och affärer finns nu också ett rikt kulturellt utbud att ta del av.

Våren 2006 gjorde en grupp studenter vid Etnologiska avdelningen vid Uppsala

universitet ett fältarbete i området runt Vaksala torg. De observerade aktiviteterna på torget och intervjuade handlare och kunder för att analysera torget som en scen för interaktion och kontakt. Vi ville att de skulle kartlägga vad torget och aktiviteterna på torget betydde för olika aktörer. Torghandeln, och inte minst lördagarnas loppmarknad, beskrevs ingående.

Under den här perioden förekom en intensiv, för att inte säga hätsk, debatt om byggandet av Musikens hus vid torget. Debatten var inte bara ett diskussionsämne bland politiker som intog skilda ståndpunkter i frågan, utan den pågick i högsta grad bland allmänheten. *Uppsala Nya Tidning* översvämmades av en mängd insändare som var för eller emot Musikens hus, en så kallad folkrörelse mot bygget hade bildats och debatten antog en oförsönlig ton. Debatten pågick på tidningens insändarsida och debattforum i nätupplagan långt efter det att huset var färdig-

*Lördagskommers på Vaksala torg i april 2006. I bakgrunden syns Vaksalaskolan.
Foto Hanna Holmer.*

byggt och invigt. Skällsord som "fulhuset", "Forsmark", "betongkoloss", "nya skandalhuset", "bunkern vid Vaksala torg" användes flitigt. Hösten 2007 följdes fältarbetet upp med en ny omgång, där fokus låg på Musikens hus, som då var invigt och hade ett par månaders verksamhet bakom sig.

Denna artikel bygger på det material som samlades in av våra studenter, de uppsatser som skrevs i anslutning till fältarbetet, på pressmaterial samt våra egna observationer. I det följande börjar vi med att besöka Vaksala torg, för att sedan förflytta oss till Musikens hus och diskussionen om dess vara eller icke vara.

Ett levande torg

Det myllrar av människor. Stånd står vid stånd och utbudet är stort: blommor, grönsaker, frukt, kläder, böcker, skivor, möbler, husgeråd, cyklar... Det är lördag på Vaksala torg och kommersen är i full gång. Människor går runt, småpratar med varandra och med försäljarna, lyfter upp saker, vrider och vänder på dem eller diskuterar initierat priser vid grönsaks- och blomsterstånden. Torghandeln tycks, som vår student Hanna Holmer konstaterar i sin uppsats, locka till sig alla kategorier av människor: unga, gamla, svenskar, invandrare, akademiker, kontorsanställda, industriarbetare, arbetslösa, förtidspensionärer och många, många andra. Så här såg det emellertid inte ut för tjugo år sedan. Då gjorde Vaksala torg nästan skäl för epitetet "stenöknen". Det var stort, kallt och tomt med den av Gunnar Leche ritade Vaksalaskolan som en pampig fond i bakgrunden. Blott sporadisk försäljning av frukt och grönt förekom. Endast under marknadsdagarna på höst och vinter var det liv och rörelse på torget. I början av 1990-talet började dock saker och ting förändras. Först kom grönsaks- och blomsterhandlare och beredde vägen även för annan handel. I synnerhet lördagsmarknaderna har blivit populära evenemang.

Hur förvandlades då Vaksala torg från stenöknen till ett levande torg? Det finns naturligtvis flera förklaringar. Föränd-

ringar i de ekonomiska konjunkturerna kan vara en faktor. Under senare delen av 1980-talet skedde en ekonomisk nedgång och det blev mera accepterat att sälja sina saker på loppmarknad och att köpa saker där. Det menar i alla fall journalisten och författaren Martin Landahl, som i många år studerat aktiviteterna på torget. En annan faktor kan vara den ökade invandringen. Av dem som ägnar sig åt torghandel på heltid idag, det vill säga grönsaks-, blomster- och matvaruförsäljarna, är majoriteten invandrare. Precis som andra torg- och marknadsplatser i Sverige utgör Vaksala torg ett småskaligt exempel på det mångkulturella samhället. Torget fungerar som en kulturell mötesplats, där svenskar successivt börjat anamma andra köpvanor än de gängse och där de invandrare som arbetar i stånden skaffar sig insikt i hur det svenska samhället fungerar. Ytterligare ett skäl till torghandelns blomstring kan vara att vi reser mer idag än tidigare. Det innebär att vi kommer i kontakt med marknader och torghandel på andra håll i världen och lär oss uppskatta vad dessa har att erbjuda.

Människor har alltså fått upp ögonen för vad torghandeln kan tillföra gaturummet och försäljarna har inte varit sena att tillvarata möjligheterna till sysselsättning och inkomster. I sin kommunikation med kunderna använder de delvis olika strategier, vilket Björn Westin diskuterar i sin uppsats om försäljarna på torget. Att vara artigt förekommande är en

På torget säljs cyklar till ett överkomligt pris. Foto Hanna Holmer.

självklarhet för de flesta, men medan somliga pratar mycket med kunderna är andra mer återhållsamma. Kunderna visar också ett varierande intresse för att samtala med försäljarna. Vissa kunder är mycket språksamma, andra mer tystlåtna. Rent allmänt kan man dock konstatera att kommersen och stämningen på torget tycks inbjuda till mer samspråk än när

man handlar i vanliga affärer. Kort sagt, kunderna förefaller mer talföra på torget än i butiken. Vad kommunikationen försäljarna emellan beträffar varierar också den i intensitet. Men oavsett om de har större eller mindre kontakt med varandra brukar de ge varandra rabatt på sina varor, vilket kan ses som exempel på kollegialitet branschfolk emellan.

Konsten att gå på loppis

En särskilt livaktig del av lördagskommersen på Vaksala torg står loppmarknaden för. "Loppisen" har nämligen blivit något av ett folknöje. Försäljarna kommer tidigt på morgonen och ställer upp sina bord för att få bra platser och för att fynda hos varandra. Vissa försäljare är noga med att lägga upp sakerna snyggt och prydligt, så att det ser tilltalande ut, andra låter sakerna ligga som det faller sig och kunderna får då gå och botanisera bland prylarna på egen hand. Vid vissa stånd säljs helt nya kläder och föremål.

Försäljarna är av skilda slag. Det finns skolungdomar som säljer bröd för att finansiera sin klassresa, det finns "vanligt folk" som rensat ut prylar från källare och vindar och det finns mer professionella försäljare som åker runt och köper upp saker från andra försäljare parallellt med att de säljer egna saker. Att köpa och sälja på loppis är en konst. De rutinerade vet vad de är ute efter och hur olika ting skall värderas. Andra är mindre nogräknade och styrs i högre grad av lustprincipen: de tycker det är roligt att sälja prylar som de vill bli av med eller att göra vad de uppfattar som fynd för en billig penning. "Det finns allt för inga pengar", som en av de citerade intervjupersonerna i Hanna Berndalens uppsats om loppmarknaden säger.

Loppmarknadens kunder utgörs också de av en heterogen skara. Somliga är

stamkunder, andra kommer bara ibland. Många pensionärer rör sig bland stånden, men också unga människor och studenter. Att handla på loppmarknad kan nästan vem helst göra idag och någon lågstusstämpel tycks inte vidhäfta den som köper second hand-prylar. Tvärtom, i vissa kretsar uppfattas det till och med som "bohemchic" att köpa saker i andra hand.

Nöjet med att gå på loppmarknad kan vara av mångahanda slag. Somliga är ute efter att hitta vissa saker, till exempel porslin från 1950- eller 60-talen. Deras blickar vandrar rutinerat runt bland stånden. Andra strosar omkring på måfå, njuter av mångfalden av varor och av att småprata med andra kunder. Andra åter tycker att det roligaste är att pruta och se om man kan få ner priset några kronor. En del av nöjet för somliga kunder är just möjligheten att pruta. Om man lyckas kan det öka tillfredsställelsen med inköpet.

De många föremålen på loppmarknaden ingår i ett slags kretslopp. Efter att ha varit moderna, snygga och/eller funktionella, har de rensats ut av ett eller annat skäl. På loppisen tillskrivs de ett nytt värde. Inte sällan genomgår de nostalgiska omladdningar och får nya betydelser och användningsområden. Sakerna får helt enkelt "nytt liv" och laddas med nya betydelser. Kunderna känner kanske igen vissa föremål från sin barndom eller ungdom, vilket gör att de kan känna köp-

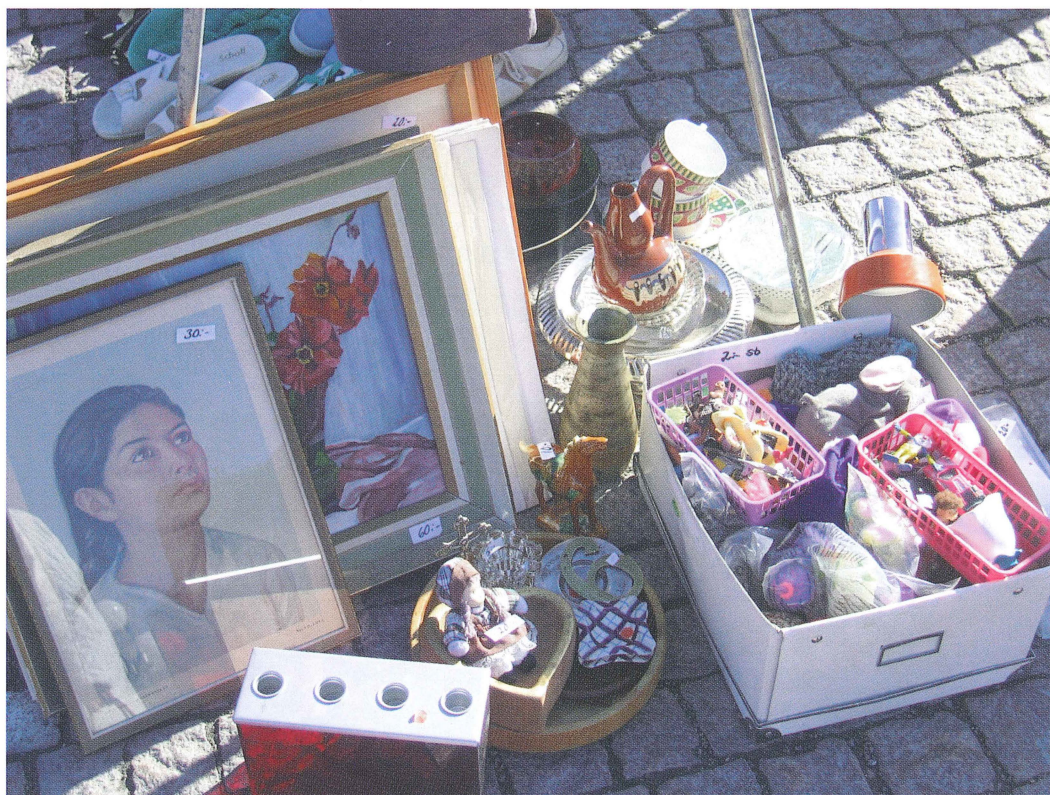

En av studenterna tar del av loppmarknadens rika utbud. I bakgrunden syns Musikens hus-bygget, april 2006. Foto Hanna Holmer.

lusten öka av nostalgiska skäl. Man kan höra kommentarer som "en sån där tvättmaskin hade min mormor" eller "en sån där kaffeservis hade vi på landet när jag var liten". Positiva minnen kan göra oss benägna att köpa föremål vi egentligen inte behöver, men som påminner om ett lyckligt förflutet.

De diskussioner som förs om olika föremål på loppmarknaden är intressanta att lyssna till, så även köpsläendet. I Sverige anses vi inte vara särskilt benägna att dividera om priset, men på loppmarknaden är det uppenbarligen annorlunda. Här prutas det friskt och kund och försäljare ikläder sig på förhand givna

På loppisen "finns allt för inga pengar". Foto Hanna Holmer.

roller. Det skapas en social situation, som gör att bägge parter bekantar sig med varandra och kanske rent av munhuggs i all vänskaplighet. Här förs diskussioner om varor och priser, som vida skiljer sig från hur man betar sig när man säljer eller köper varor i köpcentret Kvarnen tvärs över gatan. Den rutinerade torgbesökaren lär sig också efter ett tag hur prut-

ningsritualen går till och hur man skall gå tillväga för att göra ett lyckat inköp.

Vad är det som lockar?

Folklivet på torget är, som vi redan konstaterat, myllrande och interaktionen livlig. Folk som kanske aldrig annars skulle

Café on Wheels erbjuder trötta och törstiga torgbesökare kaffe och lättare tilltugg. Foto Hanna Holmer.

prata med varandra kommer i samspråk. Många kommer till torget för att träffa andra, se liv och rörelse omkring sig, inte för att handla. På så vis fyller torget en social funktion, inte minst för äldre och ensamma människor. Vissa människor har till och med ett besök på torget som en daglig programpunkt och torgets nattliga försäljning av frukt och grönsaker, som

man kan läsa om i *Uppsala Nya Tidning* sommaren 2008, lockar såväl turister som lokalinvånare.

Vad är det då som är så lockande med torget och torghandeln? Det finns naturligtvis en rad anledningar till att människor besöker Vaksala torg. För det första är torget en plats där man söker efter varor som frukt och grönsaker, alternativt

oväntade fynd på loppisen. Varuutbudet har således en attraktionskraft som kan få människor att planera in ett lördagsbesök på torget, men det kan också locka förbipasserande att stanna till. För det andra är torget en mötesplats, där man träffar vänner och bekanta eller kommer i samspråk med människor man inte träffat tidigare. Stämningen är otvungen och ger utrymme för improvisation, kreativitet och leklust, samtidigt som det finns vissa oskrivna regler och förväntningar på hur man beter sig som försäljare, kund och flanör. Torghandeln inbjuder exempelvis till köpslående och diskussion på ett annat sätt än om man handlar i en vanlig butik. Slutligen talar torget också till våra sinnen på ett speciellt sätt. Torghandeln utgör ett färgglatt blickfång med alla stånd och varor i olika färger och former och doften vid frukt-, grönsaks- och blomsterstånden lockar många till sig, liksom kaffedoften från cafépaviljongen och *Café on Wheels*-vagnen. Att gå runt på Vaksala torg när det är marknad, kan således vara en estetisk och sinnlig upplevelse som många njuter av.

Musikens hus ett år

Musikens hus har fyllt ett år. Ulrika Knutson skriver under rubriken "Staden som fick ett hus att fylla" i *Uppsala Nya Tidning* om den märkliga byggnaden. Det märkligaste, menar hon, är kanske att hu-

set alls finns. Redan 1912 väcktes frågan om ett konserthus i Uppsala. Efter lång tids debatt fattade Uppsala kommunfullmäktige 2004 beslut om att bygga ett konsert- och kongresshus, som skulle ligga vid Vaksala torg. Den danske arkitekten Henning Larsens Tegnesteue, känt för flera prestigefyllda byggnader runtom i världen, vann den arkitekttävling som kommunen utlyste. 2007 invigdes det. Kommunrekord i segdraging?, undrar Ulrika Knutson retoriskt.

Som en sammanfattning av husets ställning ett år efter invigningen konstaterar Ulrika Knutson att

- Mer än 240 konserter har ägt rum under det första året
- Arkitekturbedömare har hyllat huset, som har fått en rad priser
- Huset har betytt ett stort konstnärligt lyft för Uppsala Kammarorkester
- Under det första året har intäkterna inte nått upp till budget

Grannar, som bedriver olika slags verksamheter i husets närhet, får också uttala sig i Knutsons artikel. Alla dessa är positiva och tycker att affärerna har påverkats i rätt riktning. I underklädesaffären Vivi & Victoria säljs strumpbyxor och behåar som aldrig förr. "Vi har redan avvärjt några strumpbyxkatastrofer", uppger man nöjt och Mehmet Muhammed, frukt- och grönsakshandlare på torget, tycker det är kul med fler människor i rörelse på kvällarna.

Mahinas Abusultan, som säljer blommor på torget, är också nöjd med Musikens hus, där hon hört "massor av bra musik". Även möbelbutiken Vålamagasinet har upplevt ett lyft. Där tycker man att huset är "underbart" och att hela torget levt upp. Det är mer rörelse än tidigare på kvällarna, vilket gör att fler tittar i butikens skyltfönster och kommer in dagen därpå.

Ilska, trots arkitekturpriser

Är då allt frid och fröjd, är uppsalaborna glada över sitt konserthus och de positiva effekter som det lett till, och den gamla fejden om dess byggande skrinlagd?

Djupare än så gick meningsskiljaktigheterna. Konserthusets VD Magnus Bäckström, tidigare chef för det då nya konserthuset i Gävle, jämför med stämningarna i Gävle, där konserthusbygget också föregicks av en hård debatt. Där blåste de hårda striderna över, man blev överens och lade undan meningsskiljaktigheter. "Här finns det så mycket agg kvar", säger han.

Ulrika Knutson talar med styrelseordföranden för Uppsala Konsert och Kongress. Han tillhör dem som allttjämt är kritisk till beslutet att bygga Musikens hus. Trots att han blir pressad är det enda positiva han kan komma på med huset själva läget! Annars menar han att arkitekturen är bristfällig och till och med uppmuntrar till självmord (!), verksam-

heten går inte bra ekonomiskt och han beklagar husets ekonomi med ett påstående (som visar sig felaktigt) att Uppsalas dagisbarn inte får gå på teater av ekonomiska skäl.

Hur kan det komma sig att en offentlig byggnad som fått en rad utmärkelser och nomineringar, och dess verksamhet, inte omfattas av större positivt intresse ens från den som är ordförande för alltsammans? Varför är det allttjämt många uppsalabor som inte alls är stolta över sitt konserthus utan i stället, att döma av debatten på *Uppsala Nya Tidnings* nätupplaga, allttjämt in på 2008 är ilsket kritiska? Byggnaden har tilldelats Samhällsbyggarpriset 2008, Guldmedaljen för de största offentliga byggnaderna vid Biennalen i Miami Beach 2007 och Svenska Fabriketsbetongföreningens pris. Det har också blivit nominerat till det prestigefyllda svenska arkitekturpriset Kasper Salinpriset 2007 och nu senast nominerat vid World Architectural Festival i Barcelona.

För att förstå de negativa känslor som allttjämt, ett år efter invigningen, lever kvar i relation till huset och som för många präglar upplevelsen av den "nya platsen" i och runt Musikens hus, bör man följa debatten bakåt i tiden och fundera över om debatten verkligen bara handlar om ett konserthusbygge eller om något annat. Kanske handlar den också om vad man har för uppfattning om själva platsen, eller om sig själv i relation till platsen?

Ett hus för eliten eller för "alla"?

I en uppsats, skriven utifrån fältarbetet hösten 2007 med intervjuer rörande Musikens hus, analyserar Rita Elgenstierna den vision, som konserthusledningen ger uttryck för, att Konsert- och kongresshuset ska vara "ett hus för alla". Vad menas egentligen med det, frågar hon, och har det blivit "ett hus för alla"?

Elgenstierna konstaterar att Uppsala Konsert och Kongress i sin strävan att vara ett hus för "alla" satsar på ett mycket brett utbud. Det breda utbudet leder till många nischade konserter, vilket i sin tur kan resultera i generaliseringar och stereotyper, som gärna placerar människor i kategorier och antaganden av typ "ungdomar tycker om punk och hip-hop". Elgenstierna drar slutsatsen att i stället för att vara ett hus för "alla" har Uppsala Konsert och kongress snarare blivit ett hus för "alla grupper", något som bygger på att individuella identiteter infogas i föreställda gruppstillhörigheter. Detta är kanske oundvikligt, och faktum är att programutbudet under det första verksamhetsåret uppvisar en imponerande bredd som tillfredsställer många olika musiksmaker.

Vid ett besök i Uppsala Konsert och Kongress ett år efter invigningen är det svårt att föreställa sig hur motståndet mot uppförandet av byggnaden kunde vara så starkt. Under Kulturnatten i september 2008 kunde vi konstatera hur tonåringar

välde in till ett arrangemang, samtidigt som en uppvisning av japansk kampsport ägde rum utanför. Argumenten, som användes flitigt för ett år sedan, att detta hus bara skulle bli för kultur-eliten, "finfolket", känns nu irrelevanta.

"Glasburen" för bättre bemedlade

Debatten om huruvida Uppsala Konsert och Kongress borde byggas, var det i så fall skulle ligga och hur det borde se ut eller inte se ut byggde på föreställningar och handlade om företeelser utöver själva saksfrågan. Många av insändarna i *Uppsala Nya Tidning* och debatten som fördes av bland andra föreningen Folkkampanjen mot Musikens hus och föreningen Rädda kvarteret Gerd utgick från en kultursyn där begreppet kultur är liktydigt med så kallad finkultur, omhuldad och legitimerad av de övre samhällsklasserna. Ett underifrånperspektiv var tydligt och kunde uttryckas som "Tusentals invånare kommer inte att ha råd att gå på konserterna. Byggs 'Glasburen' bara för de bättre bemedlade" eller "har vår stad verkligen råd att satsa sina knappa resurser på att bygga ett konsert-hus åt ett litet antal människor?".

Flera insändare framhöll att så länge det finns brister inom vård och skola så borde inte något konserthus byggas, och ville inte se det som en investering vilken skulle generera inkomster till kommunen.

Många tycktes utgå från att när kom-

Musikens hus har förändrat stadssiluetten. Foto Katarina Ek-Nilsson.

munen byggde ett konserthus så skulle det i första hand fyllas med så kallad finkultur, exempelvis klassisk musik. Således skulle den stora kommunala satsningen bara komma en del av befolkningen tillgodo, nämligen den del som uppskattar klassisk musik. Den utgångspunkten blev i sig ett argument mot hela

projektet vilket gjorde att ett slags cirkelresonemang uppstod. Jasidans motargument att konserthuset skulle bli ett hus för olika typer av evenemang och tillfredsställa vitt skilda musiksmaker hade svårt att nå ut, menar Susanna Persenius i sin uppsats om vad som kom till uttryck i insändarna om Musikens hus. Insändarna

på tidningssidorna dominerades av nejs-ägarna, medan ja-anhängarna, möjligen som en följd av medvetandet om att det trots allt fanns en politisk majoritet för bygget, var mer passiva. Av 325 insändare under tiden 1 juli 2003 till 20 april 2004 var 267 emot bygget. Jasidan ordnade inte heller några möten eller demonstrationer, vilket däremot nej-anhängarna gjorde. Däremot uppvisade inläggen på *Uppsala Nya Tidnings* debattsida en jämnare fördelning med 33 inlägg mot och 37 för under samma tid. Debattsidan tar in betydligt längre inlägg än vad som gäller på insändarsidan och har en annan status än insändarsidan. Debattsidan styrs hårdare av en debattredaktör för att åstadkomma en balans i opinionsbildningen och kräver en högre grad av argumenteringsförmåga än insändarsidan, som har mer karaktären av "allmänhetens forum".

Vid sidan av ett allmänt underliggande uttryck av "vi här nere och dom där uppe" framfördes misstankar i debatten om mygel och fusk. Folkkampanjen mot Musikens hus krävde en folkomröstning, något som inte genomfördes. Detta gav i sin tur upphov till uppfattningen att väljarna inte fick påverka beslutet, trots att det fattats helt enligt vedertagen politisk ordning av demokratiskt valda ledamöter. "Det är nu bara en prestigefråga. Det är klart att de inte vill ha en folkomröstning. Då skulle de förlora", som en insändarskribent skriver.

Sammanfattningsvis kan hävdas att motståndet mot byggandet av Uppsala Konsert och Kongress bygger på en föreställning om att det finns en elit som fattar beslut som medborgarna inte kan påverka, och att beslutet om ett Musikens hus fattats på orätta grunder samt att det strider mot majoritetens önskan. Emily Waldén visar i sin uppsats om föreställningar kopplade till Musikens hus att huset av vissa motståndare uppfattas som en symbol för makten eller till och med en symbol för mygel. Debatten kanaliserade ett allmänt missnöje med vad man uppfattade som den styrande eliten.

Det gamla och det nya

"Sorgen är då fruktansvärd, dels för dem som bor i kvarteret och dels för alla oss som ville att det här skulle bli ett blomstrande kvarter...", säger en av informanterna, tillhörande nejsidan, i Emily Waldéns uppsats.

För att ge plats åt Uppsala Konsert och Kongress revs 1800-talshuset i kvarteret. Dessförinnan, våren 2004, hade några av husen i kvarteret brunnit. Rykten uppstod om att branden var anlagd. "...branden, den kom som på beställning", enligt en informant. Branden passade väl in i konspirationsteorierna om att det långvariga förfallet av kvarteret Gerd var en medveten strategi från kommunens sida, enligt många tillhörande nejsidan.

*Kommers på Vaksala torg i september 2008. Musikens hus reser sig mäktigt i bakgrunden.
Foto Katarina Ek-Nilsson.*

Uppfattningen om vad det var för typ av bebyggelse som fick skatta åt förgångelsen skiljer sig åt, vilket inte är förvånande. Under processen med att ta fram ett byggnadsprogram för ett konserthus hade det från antikvariskt håll förordats att ett förslag där det nya huset skulle kunna kombineras med en bevarad äldre

bebyggelse i kvarteret vore att föredra. I stället valdes ett förslag som förutsatte att samtliga äldre hus i kvarteret revs. Detta väckte bestörtning på många håll, och användes som ett av argumenten mot Musikens hus. De hus som för många företrädare för jasidean var "...bara skräp och sopor..." och "...bara skit och ute-

liggare...”, enligt en intervju i Emily Waldéns uppsats, beskrivs av en annan informant som ”En unik gårdskultur som man skulle kunna rusta... De kunde byggt bostäder där och gjort det till ett väldigt fint kvarter där verkligen folk skulle kunna komma och wow, lite känsla va, med gårdskulturen kvar och gallerier...”.

Värdet eller hopplösheten i den gamla bebyggelsen låg i betraktarens öga och påverkades av hur man såg på förslaget om Musikens hus, som det kom att utformas.

Även om det nya huset förelåg diametralt motsatta åsikter. En byggnad i en tilltalande modern arkitektur, en arkitektonisk pärla för uppsalaborna att vara stolta över, enligt Waldén ingående i en vision om Uppsala som framtidsstad, eller något fullt som skulle dominera torgbilden och på ett groteskt sätt bryta av mot den mer tilltalande omgivningen. Det som för några var ”fulkolossen” eller ”idiotbygget” kunde av andra beskrivas så här: ”Arkitekturen är ny och originell. Det finns en medvetenhet med allt angående det här huset, arkitekten har tänkt på allt.”

Upprördheten mot rivningen av den äldre bebyggelsen kan ses mot bakgrunden av tidigare rivningar i Uppsala. Tidigare decennier har gått hårt fram med delar av Uppsala och gett minnen som väcktes till liv av insändardebatten och som också kom fram i en del intervjuer. Det förflutna färgade uppfattningen om den samtida processen.

Vad är en plats?

Vad är då en plats – något för alltid givet, oföränderligt och geografiskt fastslaget? Eller är det så att platsen i själva verket utgörs och fylls av människors upplevelser, tankar, minnen och känslor knutna till en viss geografiskt avgränsad yta?

De senaste årens förändringar av och kring Vaksala torg har förändrat platsens ”identitet” och människors upplevelse av den. Från att ha betraktats som en stor stenöken och transportsträcka att ta sig över, associeras torget nu med liv, rörelse, torghandel, loppmarknad och en internationell atmosfär. Musikens hus har därtill gett ytterligare en dimension till torget men också upphov till en bitter debatt. Nu befolkas platsen av konsertbesökare, kongressdeltagare och lunchgäster. Planerna på ett Uppsala Konsert och Kongress blev ett slagfält där åsikter, som hade sin grund också i andra samhällsföreteelser, bröts mot varandra.

Avslutningsvis kan vi konstatera att Vaksala torg med intilliggande kvarter ingalunda utgör en neutral plats med en för alltid given innebörd. Det är i stället en plats som olika människor laddar med olika innebörder och betydelser, vilka också förändras över tid. Det ”gamla” torget och det ”nya” är därför en och samma plats rent geografiskt, men många och olika för de människor som tar det i besittning.

Not

- 1 Det officiella namnet är Uppsala Konsert och Kongress, men huset kallas ofta Musikens hus eller helt enkelt Konserthuset.

Källor och litteratur

Otryckta källor

Intervjuer och övrigt fältnäringsmaterial insamlat av B-studenter i etnologi vt 2006 och ht 2007. Materialet förvaras vid Etnologiska avdelningen, Uppsala universitet.

Opublicerat material

Berndalen, Hanna, 2006. "Det finns allt för inga pengar". En studie av loppmarknaden på Vaksala torg. B-uppsats i etnologi, Uppsala universitet.

Elgenstierna, Rita, 2007. "Ett hus för alla". En studie av Uppsala Konsert och Kongress. B-uppsats i etnologi, Uppsala universitet.

Holmer, Hanna, 2006. Ett levande torg – en studie av Vaksala torg och dess aktörer. B-uppsats i etnologi, Uppsala universitet.

Persenius, Susanna, 2006. Musikens hus. En etnologisk studie av debatten om Musikens hus på Upsala Nya Tidnings insändarsida. B-uppsats i etnologi, Uppsala universitet.

Waldén, Emily, 2006. Musikens hus till varje pris? Föreställningar kopplade till debatten om Musikens hus i Uppsala. B-uppsats i etnologi, Uppsala universitet.

Westin, Björn, 2006. De står på torget. En etnologisk studie av yrkesverksamma torg-handlare vid Vaksala torg. B-uppsats i etnologi, Uppsala universitet.

Litteratur

Aunver, Kristjan & Landahl, Martin, 1997.

Torget ansikten. Ett bildtextcollage. Uppsala: Edition Edda.

Berglund-Lake, Håkan, 2001. *Livet äger rum.*

Försörjning och platstagande i norrländska sågverksamhällen. Etnolore 22. Uppsala: Etnologiska avdelningen/Uppsala universitet.

Hall, Stuart, 1997. *Representation. Cultural Representations and Signifying Practices.* London: Sage Publications.

Klein, Barbro (red.), 1995. *Gatan är vår! Ritualer på offentliga platser.* Stockholm: Carlssons.

Ottoson, Erik, 2008. *Söka sitt. Om möten mellan människor och föremål.* Etnolore 32. Uppsala: Etnologiska avdelningen/Uppsala universitet.

Pressmaterial

Anseus, Emmali, 2008. Här köps melon efter midnatt. I: *Upsala Nya Tidning* 2008-07-19.

Knutson, Ulrika, 2008. Staden som fick ett hus att fylla. I: *Upsala Nya Tidning* 2008-08-31.

Upsala Nya Tidning 2002-10-23.

Upsala Nya Tidning 2004-02-04.

Upsala Nya Tidning 2004-02-26.

Upsala Nya Tidnings nätupplaga, debattforum 2006–2007.

Katarina Ek-Nilsson är fil.dr, arkivchef på Nordiska museet och timlärare vid Etnologiska avdelningen, Uppsala universitet.

Birgitta Meurling är universitetslektor och docent vid Etnologiska avdelningen, Uppsala universitet.